

Anna Michálková: *Role kresby postavy v orientačním testu školní zralosti. Diplomová práce – posudek vedoucího*

Cílem diplomové práce bylo vypracovat příspěvek k teorii Orientačního testu školní zralosti, a to s využitím vlastních empirických dat. I v učebnici Psychodiagnostika dětí a dospívajících vydané v roce 2015 najdeme informaci, že test patří u nás k nejznámějším a nejužívanějším. Teorie testovaných schopností je však značně skromná. Aby byl úkol zvládnutelný ve standardním čase ke zpracování DP, byl omezen na otázku typu intelektuální, resp. myšlenkové práce požadované při řešení úkolu Kresba mužské postavy.

V návaznosti na samotného Jiráskova autorka o typu myšlení uvažuje jako o neverbálním (vs. verbální – jako např. v Jiráskově Orientačním testu školní zralosti pro verbální myšlení). Dále pak, samostatně, autorka uvažuje o tom, že je rozdíl mezi neverbálním myšlením v médiu kresby jako názorné aktivity a v médiu imaginace opírající se o obrázky (jako např. při řešení Ravenových matic). S oporou o Piageta pak ještě uvažuje o rozdílu mezi myšlením, ať už verbálním či neverbálním, které pročeňuje souvislé objekty nebo je začleňuje do- či vyčleňuje z- konfigurací (zachází s tzv. infralogickými vztahy), a myšlením, které porovnává objekty dle podobnosti a rozdílu či míry v nějaké kvantitativní dimenzi (zachází s tzv. logickými vztahy). Přičemž pro rozlišení myšlení tzv. logického a infralogického je třeba brát v potaz, že v konkrétních úkolech jde o rozlišení dle pointy daného úkolu, kdy ten druhý typ je vždy přítomný jako opora/prostředek toho prvního (zjednodušeně: objekty se porovnávají prostřednictvím dílčích kvalit; při pročeňování se části objektů či konfigurací uchopují jako porovnatelné dílčí objekty).

Dle autorčiny teorie by kresba mužské postavy měla vyžadovat myšlenkovou práci neverbální, v médiu kresby jako názorné aktivity a vzhledem ke své pointě zacházející s tzv. infralogickými vztahy.

Platnost dané teorie se autorka rozhodla prozkoumat analýzou korelací úspěšnosti v řešení úkolů v Jiráskově Orientačním testu školní zralosti (krom kresby postavy ještě obkreslování psané věty a skupiny bodů), v Jiráskově OTŠZ pro verbální myšlení a ve vybraných 9 úkolech z Ravenova testu barevných progresivních matic.

Ke spolupráci nakonec získala 68 dětí ve věku 4,5 – 7 let, se kterými se jí podařilo sebrat výsledky řešení všech úkolů, a to dvakrát, po druhé s odstupem zhruba 3 měsíců. (Pro DP slouží druhý sběr dat jako triangulační; potenciálně by mohl sloužit k vývojovým úvahám.)

Postup kódování, rozboru korelací a jejich výkladu autorka poctivě dokumentuje jak v textu, tak v přílohách. Svá zjištění zevrubně a sebekriticky reflektuje na 7 stranách kapitoly 6. Diskuse.

Z toho množství dílčích zjištění bych vyzdvihl jedině pro ilustraci toho, jak jsou inspirativní a jak autorkou shromážděná data v rámci daného designu výzkumu nabízí i další pokračování v analytické práci nad rámec té odevzdané pro DP.

Autorka zjistila, že míra korelace úspěšnosti v řešení kresby postavy a v orientačním testu na verbální myšlení jako celku (tedy bez ohledu na logičnost vs. infralogičnost) je srovnatelná s tou nejvyšší mírou korelace, kterou zjistila u korelace mezi řešením kresby postavy a obkreslováním psané věty. Uvažuje pak srozumitelně, že by to mohlo vypovídat o tom, že role kresby postavy v testu není podstatná požadavky na specifický druh myšlenkové práce, nýbrž požadavky na povšechnou rozumovou úroveň. Nabízí se např. otázka, zda je tato role kresby postavy specifická vůči zbývajícím dvěma úkolům. Autorkou shromážděná data pak nabízí bezprostřední krok hledání odpovědi na danou otázku. A to v podobě srovnání s korelacemi mezi orientačním testem na verbální myšlení a zbývajících dvěma úkoly z orientačního testu na neverbální myšlení: Budou srovnatelné míry, nebo je postavení kresby postavy skutečně výlučné?

V souhrnu tedy soudím, že autorka svého cíle dosáhla, že splnila požadavky kladené na DP a že její DP mohu doporučit k obhajobě.